

นโยบายของรัฐ กับการประท้วงของประชาชน

เมื่อ ได้เห็นประชาชนชาวไร่ชาวนาต้องมาอยู่หน้าทำเนียบ ทำให้ผมอดนึกถึงอดีตไม่ได้ พอเห็นแกนนาค่างๆ ของประชาชนที่กระทำการประท้วงอยู่ในขณะนี้ ก็ทำให้ผมนึกถึงเรื่องเก่าๆ เมื่อตอนที่พวกเขามาประท้วงในสมัยรัฐบาลชาติชาย สมัยนั้นผมเป็นที่ปรึกษาอยู่ที่บ้านพิษณุ บางคนรู้จักกัน สมัยนั้น เพราะเคยร่วมงานการพัฒนา มาหลายปีในอดีต ปัญหาที่เกิดขึ้นสมัยนั้นดูเหมือนว่ายังไม่ได้รับการแก้ไข แต่กลับเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะป็นจำนวนคนหรือผลกระทบที่ได้เพิ่มมากขึ้นอย่างมหาศาล ผมก็อดสรุปไม่ได้ว่า ส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกิดจากการกระทำของรัฐเอง นั่นก็คือปัญหาที่ดินทำกิน

ผมยังจำได้เมื่อ 10 กว่าปีที่ผ่านมา เมื่อผมไปทำโครงการสหกรณ์ที่ อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์ ผู้ร่วมงานได้พาผมไปหาท่านกำนันท่านหนึ่งที่มีอิทธิพลมากในท้องถิ่นนั้น เพื่อที่จะทำความเข้าใจว่าโครงการของเรานั้นเป็นโครงการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของหมู่บ้าน ไม่ใช่โครงการทางการเมืองเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงข้อครหาจากอำนาจท้องถิ่น ผมก็ต้องทำตามคำแนะนำ เพราะกำนันท่านนี้เป็น ส.ส.จังหวัดบุรีรัมย์ ดังักพรรคชาติไทย และเป็นสมาชิกของ กอ.รมน. ในเวลาเดียวกัน

ผมยังจำได้ว่า ตอนที่ผมรพพท่านกำนันอยู่ผมก็ได้ยินเสียงของท่านกำนันบ่นออกมาจากประตูห้องทำงานของท่านเสียงดังสนั่น เป็นเสียงของการทะเลาะกันอย่างรุนแรง และเมื่อประตูเปิดออกมาก็มีผู้หญิงชรา ซึ่งเป็นชราคนหนึ่งเดินออกมา ซึ่งได้เล่าให้ผมฟังว่ากำลังโดนขู่เพื่อที่จะซื้อที่ดิน

ตอนนั้นผมรู้สึกแปลกใจมากกว่า กำนันท่านนี้จะสะสมที่ดินมากมายไปทำไมกัน เพราะเท่าที่ผมสำรวจมา ในพื้นที่ของจังหวัดบุรีรัมย์ซึ่งทั้งหมดนั้น ที่ดินของจังหวัดนี้เกือบจะ ไม่มีราคา เพราะเป็นที่ดินที่แห้งแล้ง

ผมเคยนำเอาดินตัวอย่างมาวิเคราะห์ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และผลวิเคราะห์ก็ได้ผลออกมาว่าดินนั้น ไม่มีคุณค่าพอที่จะทำให้ดินขาวคืนกับอีกได้ได้ ที่ได้ดินก็เพราะว่าการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างมหาศาลและน้ำฝนเพียงเท่านั้น

เหตุการณ์ในที่ทำงานของกำนัน ยังทำให้ผมงงมาอีกหลาย จนกระทั่งเมื่อปี 2532-2533 เมื่อผมได้เข้าไปเป็นที่ปรึกษาของนายเอกชาติชาย และต้องเป็นฝ่ายเจรจากับมือบขรนาต่างๆ มากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นมือบขรที่ประท้วงในเรื่องการสูญเสียที่ดินทำกิน

ในเวลาเดียวกันนั้นโครงการสหกรณ์ที่ อ.นางรอง ผมก็ต้องทิ้งโครงการไป แต่ก็ได้รับข่าวคราวมาตลอดเวลา 5-6 ปี ว่าโครงการเริ่มจะระส่ำระสาย ถึงแม้ว่าได้ขายงานจาก 1 หมู่บ้านไปเป็นเกือบ 10 หมู่บ้านแล้วก็ตาม

รายงานที่ผมได้มาก็คือ ว่าการที่ขนาเข้าไปช่วยชาวไร่ชาวนาคังสหกรณ์นั้น ได้ช่วยให้ชาวไร่ชาวนาในหมู่บ้านต่างๆ ได้มีรายได้อีกเพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยแล้วในราว 200-300 บาทต่อปี สำหรับผม ผมคิดว่ามันก็เป็นผลดีสำหรับเกษตรกร แต่สำหรับชาวบ้านเขารู้สึกว่าได้ประโยชน์มาก

แต่พอมาถึงปี 2533 ปรากฏว่า โครงการนี้นักพัฒนาต่างๆ ที่อยู่ในโครงการนั้น ได้เจอปัญหาของชาวบ้าน ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ก็คือปัญหาเรื่องที่ดินทำกินในพื้นที่ต่างๆ ที่โครงการสหกรณ์ของเราได้ร่วมอยู่นั้น เริ่มมีการประกาศเป็นทางการว่า เป็นพื้นที่ป่าสงวนฯ และชาวบ้านนั้น ได้มาจับจองในที่ดินทำกินแห่งนี้หรือทำนาอยู่กัน เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย

และเริ่มมีเจ้าหน้าที่มาแถลงว่าชาวบ้านจะต้องโยกย้ายออกจากพื้นที่ของป่าสงวนฯ แห่งนี้ เพื่อที่จะอนุญาตให้มีโครงการปลูกป่าเข้ามาดำเนินการได้

เหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ทำให้ผมตกใจ! เพราะว่าหมู่บ้านหลายสิบหมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านที่เก่าแก่อยู่กับมาหลายชั่วอายุคน และมีสิ่งก่อสร้างของทางราชการร่วมอยู่ด้วย ไม่ว่าจะป็นโรงเรียน สถานีอนามัย

ที่ว่าการย้าย และบางแห่งก็มีเจ้าหน้าที่ของรัฐมาประจำอยู่ด้วย การปฏิบัติงานของการปลูกป่านั้นก็ดูขงตัวออกไปอย่างรวดเร็ว โดยมีเจ้าหน้าที่คนไม่คู่คาลิปต์สมาปลูกในนามของ "การปลูกป่า" แล้วเกือบจะทุกหน่วยงานก็ร่วมไม้ร่วมมือกันผลักดัน รวมทั้งหน่วยงานของทหารตามชายแดนก็เข้าร่วมด้วย

ได้ข้อสรุปว่า โครงการที่ใช้นาม "การปลูกป่า" ได้สร้างผลกระทบต่อเพื่อนให้กับประชาชนประมาณ 2-6 ล้านคนแล้ว

และในที่สุดโครงการของสหกรณ์ก็ต้องถึงกาลอวสาน เพราะว่า

มีปัญหาที่เร่งด่วนกว่าปัญหาเศรษฐกิจ คือปัญหาขาดแคลนที่ดินทำกินของพี่น้องประชาชน พุคชัคฆ์ นั้นก็คือ "รัฐมีนโยบายที่จะขับไล่ชาวบ้านออกจากพื้นที่อย่างเต็มเทือก"

ในปี 2533 นั้นได้มีหมายจับแกนนำของกลุ่มเกษตรกรที่จังหวัดบุรีรัมย์ และที่จังหวัดนครราชสีมาถึง 43 ฉบับ ที่คือด้านนโยบายของรัฐหมายจับอันนี้มีชื่อของอดีตพระประจักษ์ และ คุณบำรุง คโยธา รวมอยู่ด้วย ซึ่งการออกหมายจับนี้ทำให้คิดว่า "รัฐนั้นเพี้ยนไปแล้วจริงๆ" และจะต้องล้มนโยบายอันนี้

ผมยังจำได้เสมอว่า อาจารย์บรรพศักดิ์ อุรวไร เป็นตัวตั้งตัวตีในฐานะที่เป็นรองเลขาธิการ นายกรัฐมนตรี ได้พยายามผลักดันให้เกิดนโยบาย "ป่าชุมชน" ขึ้นมาแทนป่าของรัฐ และได้ได้รับการสนับสนุนพอสมควรจากหน่วยงานต่างๆ หรือแม้แต่นายกรัฐมนตรี และการประกาศ

แต่ในที่สุดแล้ว ความพยายามของเราก็ล้มเหลวลงอย่างสิ้นเชิง เมื่อผู้ดูแลและผู้กำกับนโยบายนี้ไม่ยอมประนีประนอมใดๆ ที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมการบริหารป่า

เมื่อเราไปขอรับการช่วยเหลือจากนายเอก พลเอกชาติชายในสมัยนั้น ท่านก็บอกว่าจะเข้าไปแก้วาทะหาหน้าที่กัน

อย่างไรก็ตาม ไม่นานหลังจากนั้น เรื่องอื้อฉาว "สวนปศุสัตว์" ก็ได้ฉีกกลอนรัฐบาลพลเอกชาติชายอย่างแรง ที่การปลูกป่านั้นกลายเป็นการบุกรุกป่าสงวนฯ "การปลูกป่าที่ซ่อนแอบไปขาย" ให้นโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าโครงการนี้ได้ขยายและเติบโตอยู่จนทุกวันนี้ ปัญหาเดียวกันนี้จากไม่ก็กรณีได้บานปลายไปเป็น 30 กว่ากรณีไปแล้ว ซึ่งกระทบกระเทือนต่อพี่น้องประชาชนเป็นจำนวนมากหมื่นคน ออกตัวอย่างที่สี่ตัวเพียงแห่งเดียว คนก็เป็นหมื่นกว่าคนเข้าไปแล้ว ซึ่งเป็นผลกระทบที่เกิดจากการโดนประกาศยึดที่ดิน มาอยู่ใต้พระราชบัญญัติการปลูกป่า

และอีกเรื่องหนึ่งที่ทำให้ประชาชนสูญเสียที่ดิน ก็คือ การสร้างเขื่อน การชลประทาน การไฟฟ้า หรือ 2 อย่างรวมกัน ผมจำได้ว่า 2 ปี 7 เดือน ที่ได้ทำงานให้รัฐนั้น ได้มีการเสนอการสร้างเขื่อนมากกว่า 50 เขื่อนด้วยกัน ที่ขนาบเสนอให้พิจารณา หรือเกือบจะทุกเดือนก็ว่าได้ จะต้องมีการสร้างเขื่อน ทั้งๆ ที่จะมีการชุมนุมประท้วงกันอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ก่อนหรือครดโดยผู้ก็ตาม

ดูเหมือนว่ารัฐมีนโยบายเสนอ ในเวลาเดียวกันก็ดูเหมือนว่า นักการเมือง ส.ส. ก็สนับสนุนการสร้างเขื่อน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการก่อสร้างมากกว่าความเดือดร้อนของประชาชน

ผมขอออกตัวอย่างอีกเรื่องหนึ่งให้อ่าน ว่าเคยมีปลัดท่านหนึ่งได้เสนอต่อนายเอก พลเอกชาติชายว่า ท่านควรที่จะยุติการสร้างเขื่อนทั่วประเทศ เพราะเท่าที่ศึกษามา ส่วนใหญ่ไม่คุ้มกับผลเสียทางสิ่งแวดล้อมและสังคม แต่ผมจะผลักดันที่จะให้สร้างเขื่อนนั้น ไม่ยุติลงเลย และทุกวันนี้ผมก็ยังไม่เห็นเขื่อนเขื่อนมีการเมืองท่านใด หรือ ส.ส.ท่านใดเลย ที่จะออกมาคัดค้านการสร้างเขื่อนและเป็นห่วงเรื่องสิ่งแวดล้อม และการสูญเสียที่ดินทำกินของพี่น้องประชาชนเกิดขึ้นเลย

ในจำนวนผู้ที่มาทำการประท้วงที่หน้าทำเนียบนั้น มีผู้ประท้วงในการสร้างเขื่อนไม่น้อย

5 กรณี เป็นการประท้วงมาจากผู้ที่โดนโยกย้ายไปจากภูมิลำเนาเก่าแล้วยังไม่ได้ค่าตอบแทนที่เหมาะสม

9 กรณี เป็นการประท้วง เพราะกำลังจะสูญเสียที่ดิน จากนโยบายที่กำลังจะสร้างเขื่อน

ล่าสุดนี้ ชาวที่ออกมาจับระหอนให้เห็นว่า การหว่านซื้อที่ดินจากชาวบ้าน และการออกเอกสารสิทธิในที่ดินทำกิน โดยนักธุรกิจการเมืองกำลังวิ่งเป็นกระแสใหม่ ทำให้ปัญหาที่ดินทำกินของชาวบ้านทวีคูณขึ้นไปอีก

ผมเชื่อว่าการหว่านซื้อที่ดินที่ไม่ค่อยมีคุณค่าเท่าไรนัก แต่ใช้เป็นหลักฐานในการกู้ยืมเงินไว้ในทางธุรกิจนั้น นี่ถือเหตุผลหนึ่งที่จะเริ่มจะเป็นจริงในปัจจุบัน